

Kmdr por. mgr Mirosław Gołyga
Kmdr por. dr Janusz Tomaszewski
Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni

Strategia rozwoju zasobów ludzkich a regionalne bezpieczeństwo finansowe

BEZPIECZEŃSTWO EKONOMICZNE

Podjmując się realizacji przyjętego tematu, autorzy mają pełną świadomość związków bezpieczeństwa z rozwojem zasobów ludzkich i tychże z finansami publicznymi. Nie budzi to żadnej wątpliwości ani polityków, ani ekonomistów. Skalę problemu dostrzegają również podatnicy, szczególnie w sytuacjach zagrożeń, a także występujących coraz częściej dysproporcji między potrzebami bezpieczeństwa ekonomicznego a możliwościami finansów państwa. Celem autorów jest określenie i zdefiniowanie bezpieczeństwa ekonomicznego oraz skali wydatków związanych z ekonomicznym bezpieczeństwem wewnętrznym, wynikającym z procesów globalizacji i regionalizacji. Pragniemy również wskazać na programy, których realizacja, przy wsparciu Unii Europejskiej może prowadzić w dłuższej, strategicznej perspektywie do ograniczania nierówności społecznych, czy nawet do wyrównania rozwoju poszczególnych regionów kraju – chociaż jesteśmy świadomi dziedzictwa nawet najodleglejszej przeszłości. Owe dziedzictwo sięga do czasów rozbiorów, sztucznego podziału na Polskę A i B, tak w okresie międzywojennym, jak i po II wojnie światowej. W ostatniej części referatu pragniemy zainteresować czytelników próbami poszukiwań strategii wyrównywania nierówności.

Zwracamy również uwagę na obawy co do szans pełnej realizacji programów przyjętych w Narodowym Programie Rozwoju, finansowanych z funduszy UE.

W warunkach członkostwa w NATO, szczególnie zaś w związku z przygotowaniami do wejścia do UE, pojawia się wiele opinii: za – w nadziei na pełniejszy udział w szeroko pojmowanej wymianie międzynarodowej; ale również przeciw – w obawie przed naruszeniem krajowej suwerenności ekonomicznej. Sceptykom warto przypomnieć starą prawdę ekonomiczną, że tylko otwarte systemy gospodarcze są efektywne. Poza tym suwerenność finansowa wydaje się być już naruszona z uwagi na skalę długu zagranicznego. Jego poziom, już pod koniec lat osiemdziesiątych ubiegłego stulecia, szacowano na 60% wartości krajowego majątku trwałego.

Definiując bezpieczeństwo ekonomiczne w warunkach gospodarki otwartej mamy na uwadze jego krajowy i międzynarodowy wymiar. Można zatem przyjąć, iż oznacza ono: zdolność państwa (regionu) do wykorzystania czynników rozwoju i wzrostu gospodarczego, a także uwarunkowań międzynarodowych, do niezagrażonego rozwoju; odporny na uzależnienia ekonomiczne oraz działania przestępcze system gospodarczy. W szerszym kontekście podstawą bezpieczeństwa ekonomicznego jest też fizyczne bezpieczeństwo społeczeństwa – to jest niezagrażony byt. Istotna jest tu również orientacja w mocnych i słabych stronach, a także szansach i zagrożeniach finansowych składników potencjału obronno – ekonomicznego; powiązanych żywotnie z potencjałem ludzkim. Reasumując, chodzi o zapewnienie takiego stanu rozwoju gospodarczego, który gwarantuje wzrost sił ekonomicznych kraju poprzez zrównoważony rozwój regionów, a także jego udział w międzynarodowym podziale pracy. Szczególnie ten ostatni komponent w ostatnim okresie zyskał na aktualności.

Na poziom bezpieczeństwa ekonomicznego wpływa właściwie funkcjonujący System Obronny Państwa, przy czym interesują nas składniki pozamilitarne tego systemu. Niedostatki ich funkcjonowania poza sferą organizacyjną związane były ostatnio (powodzie 1997 i w latach następnych) również ze sferą finansową. Konieczność podjęcia tej problematyki przez umownie określany sektor cywilny uświadomiła też tragedia World Trade Center oraz zagrożenia bronią biologiczną i chemiczną. To odnosi się jednak do kwestii globalnych, których ze względów edytorskich nie poruszamy w referacie.

Biorąc pod uwagę wydatki na sferę bezpieczeństwa obserwujemy ich stagnację (zob. tabela 1). Jednocześnie w związku z bezrobociem, zjawiskiem dziedziczenia ubóstwa i wykluczeń społecznych rosną potrzeby pomocy społecznej. Dodać do tego należy dysproporcje w rozwoju poszczególnych regionów kraju, których przyczyn upatruje się przede wszystkim w barierach o charakterze finansowym. Potwierdzają to badania przeprowadzone w województwie pomorskim przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową.

Tabela 1

Wydatki budżetowe na bezpieczeństwo w Polsce (w %)

Tytuł budżetowy	Rok	1995	1998	1999	2000	2001
Bezpieczeństwo publiczne		3,7	4,0	4,7	4,7	4,5
Obrona narodowa ^A		5,8	6,0	6,9	6,6	5,1
Opieka społeczna		9,3	6,6	7,3	7,9	8,5
Ochrona zdrowia		14,4	15,0	4,6	2,8	2,7

^A) współczynniki dla MW podano w dalszej części rozdziału.

Źródło: *Mały Rocznik Statystyczny*, GUS, Warszawa 2002, s. 417; *Mały Rocznik Statystyczny*, GUS, Warszawa 2001, s. 412; *Mały Rocznik Statystyczny*, GUS, Warszawa 2000, s. 395.

DIAGNOZA

Swoistym kluczem do rozwiązania wymienionych wyżej problemów jest przeprowadzona w Narodowym Planie Rozwoju 2004–2006 analiza SWOT¹. Służą temu również Sektorowe Programy Operacyjne (SPO) ze szczególnym uwzględnieniem Rozwoju Zasobów Ludzkich, w tym budowa społeczeństwa opartego na wiedzy.

Przedstawiona w tabeli 2 analiza SWOT w naszej opinii wskazuje na najważniejsze ograniczenia, ale i mocne strony polskiej gospodarki stanowiące, pomimo barier wzrostu i rozwoju, o jej konkurencyjności. Nie mniej istotne są szanse i zagrożenia zewnętrzne. W analizie występują wszystkie warunki wstępne wzrostu i rozwoju gospodarczego – z definicji odpowiednia ilość i jakość siły roboczej oraz kapitału, technologia, zasoby naturalne i tzw. warunki socjokulturowe. W dobie społeczeństwa ery komputerowej przy posiadanym kapitale rzeczowym, bez zaspokojenia społecznej potrzeby edukacji trudno mówić o poszukiwaniu „prowzrostowej strategii ograniczania nierówności”, której szukają wszyscy uczestnicy konferencji.

Tabela 2

Polska wobec problemów konkurencyjności narodowej gospodarki (analiza SWOT)

Słabe strony	Mocne strony
<ul style="list-style-type: none"> – nieefektywna struktura – zbyt duży udział sektora I oraz przemysłów tradycyjnych w sektorze II, zbyt mały udział sektora III, a w nim usług rynkowych, – relatywnie niski poziom PKB na mieszkańca oraz wartości dodanej brutto na pracującego, – spadek dynamiki inwestycji w ostatnich latach, – nadmierny udział państwa w strukturze własnościowej, głównie w nieefektywnych, wielkich przedsiębiorstwach, – duży udział transferów socjalnych w finansach publicznych, – niespójny system podatkowy, – wysokie koszty pracy, – niska wydolność administracji, sądownictwa i policji w porównaniu z krajami UE, – niedostateczne nasycenie gospodarki nowoczesnymi technologiami i opóźnienia w tworzeniu społeczeństwa informacyjnego, 	<ul style="list-style-type: none"> – osiągnięcie i utrzymanie równowagi makroekonomicznej w warunkach głębokiej transformacji i zmiennej koniunktury światowej, – mocny złoty, relatywnie duże rezerwy walutowe, – systematyczny spadek inflacji z ponad 70% w 1991 r. do 1,5% w 2002 r., – znaczący napływ w latach dziewięćdziesiątych XX w. kapitału zagranicznego, w tym inwestycji bezpośrednich o wartości ponad 54 mld USD, – rozwinięty system usług finansowych, – dominacja sektora prywatnego, w którym wytwarza się już ok. 75% PKB i ponad 83% eksportowanych towarów i usług, – stały wzrost wydajności pracy, wyprzedzający wzrost PKB, – korzystna struktura demograficzna – duży udział młodej populacji wykazującej rosnącą aktywność w poprawie kwalifikacji zawodowych,

¹ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 stycznia 2003 r. skorygowany zgodnie z decyzją Rady Ministrów z dnia 11 lutego 2003 roku.

Słabe strony	Mocne strony
<ul style="list-style-type: none"> – brak efektywnych powiązań drogowych i kolejowych z krajami UE i wewnątrz kraju, – zły stan techniczny infrastruktury transportu i niska jakość oferowanych usług w tym zakresie, – brak efektywnych rozwiązań z zakresu publicznego transportu w wielu aglomeracjach, – problemy rynku pracy: wysoki poziom i przestrzenna koncentracja bezrobocia, wyższe bezrobocie wśród kobiet, wysokie bezrobocie młodzieży, długookresowe pozostawanie bez pracy skutkujące wyłączeniem znaczących grup ludności z życia społecznego i ekonomicznego, – wysoki poziom bezrobocia ukrytego na wsi, – niska zdolność do tworzenia miejsc pracy w sektorach o największym potencjale wzrostu niepozwalająca na skompensowanie ubytku miejsc pracy w sektorach tradycyjnych i restrukturyzowanych, – niewystarczający poziom oraz wadliwa struktura kwalifikacji zawodowych, – niski poziom wykształcenia w szczególności na obszarach wiejskich, nadmierne rozproszenie osadnictwa wiejskiego, – nadal wysoki stopień zagrożenia jakości środowiska przyrodniczego na niektórych obszarach, – ograniczone możliwości sfinansowania kosztów dostosowań w zakresie ochrony środowiska, – niski stopień koncentracji funkcji ogólnoeuropejskich w głównych miastach Polski, szybko zmieniający się system prawny i związane z tym niespójności, – słaby sektor finansowania działalności gospodarczej. 	<ul style="list-style-type: none"> – zrównoważona, policentryczna struktura przestrzenna osadnictwa, rozmieszczenia ludności i potencjału gospodarczego oraz umiarkowane zróżnicowania międzyregionalne, – na tle krajów Unii Europejskiej stosunkowo mało przekształcone środowisko przyrodnicze, – osiągnięty poziom dostosowania prawa gospodarczego do wymogów UE, – duży potencjał naukowo-badawczy oraz znaczący wkład polskich uczonych w rozwój polskich i światowych badań oraz nauki, – postępująca decentralizacja zarządzania państwem i systemu finansów publicznych, – rosnący konsensus wokół orientacji proeuropejskiej – poparcie społeczne dla członkostwa Polski w NATO oraz rosnące poparcie akcesji do UE.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – lepsze wykorzystanie geopolitycznego położenia kraju poprzez szybką modernizację i rozwój infrastruktury w europejskich korytarzach transportowych, – przyspieszenie niezbędnych zmian strukturalnych w wyniku odpowiednio ukierunkowanego wsparcia środkami UE, 	<ul style="list-style-type: none"> – zahamowanie niezbędnych reform pozwalających na zmiany nieefektywnej struktury polskiej gospodarki, – niedostateczna wydolność władzy publicznej w sferze egzekucji prawa gospodarczego i podatkowego, – niedostateczny postęp w reformowaniu finansów publicznych i nadmierny wzrost obciążeń podatkowych,

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – koncentracja dostępnego kapitału na inwestycjach sprzyjających wzrostowi gospodarczemu i tworzeniu miejsc pracy, – przyspieszenie modernizacji i poprawa efektywności wszystkich sektorów w wyniku sprawniejszego transferu innowacyjnych technik i technologii, – wzrost atrakcyjności kraju jako miejsca alokacji kapitału, szczególnie inwestycji greenfield, w wyniku poprawy dostępności komunikacyjnej, wzrostu jakości kapitału ludzkiego w wyniku rozwoju systemu edukacji, w tym – szkolnictwa wyższego, – poprawa opłacalności gospodarki (szczególnie MŚP) w wyniku stopniowego ograniczania fiskalizmu, – lepszy dostęp MŚP do kapitału oraz do efektywnych technik i technologii, – poprawa efektywności i dochodowości rolnictwa i rybołówstwa w wyniku uczestnictwa we Wspólnej Polityce Rolnej i Wspólnej Polityce Rybackiej, – wykorzystanie warunków przyrodniczych dla rozwoju rolnictwa ekologicznego i turystyki, – osiągnięcie standardów ekologicznych UE poprzez modernizację przedsiębiorstw, wdrażanie nowych technologii, poprawę jakości wyrobów, rozwój badań i współpracy naukowo-technicznej i in., – wzrost efektywności wydatkowania środków publicznych w wyniku upowszechnienia zasad i procedur stosowanych w UE, – ograniczanie „szarej strefy” poprzez uzupełnianie i skuteczną egzekucję prawa gospodarczego i podatkowego, – uelastycznienie rynku pracy i obniżenie pośrednich kosztów zatrudnienia, – poprawa jakości zasobów ludzkich dostępnych na rynku pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> – zahamowanie procesów decentralizacyjnych w wyniku ulegania tendencjom recentralistycznym, a szczególnie – przerost systemu sektorowego (resortowego) nad pionowymi strukturami władzy publicznej w dysponowaniu środkami finansowymi, – zbyt niski wzrost gospodarczy dla zapewnienia odpowiedniego tempa tworzenia miejsc pracy, – emigracja wykształconych osób wkraczających na rynek pracy, – brak postępu w realizacji programów rozwoju infrastruktury transportowej włączających Polskę w przestrzeń europejską, – niebezpieczeństwa niepełnego wykorzystania szans, związanych z realizacją NPR w warunkach akcesji do UE, w szczególności w wyniku: <ul style="list-style-type: none"> • zbyt powolnego osiągnięcia przez Polskę pełnej efektywności administracyjnego systemu programowania, zarządzania, monitorowania, oceny efektywności wdrażania funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, • opóźnień w przygotowaniu i wdrożeniu systemu sprawnego zwrotu poniesionych wydatków ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, • przedkładania doraźnych celów i rozwiązań dotyczących polityki społeczno-gospodarczej nad promowanie działań długookresowych, przynoszących efekt w późniejszym okresie, ale niezbędnych w kontekście pożądanых zmian strukturalnych, • braku efektywnego systemu montażu finansowego środków europejskich i polskich, • niewykorzystania możliwości, jakie dają środki UE dla poprawienia jakości gospodarowania środkami publicznymi w Polsce, • opóźnień w przygotowaniu do realizacji dostatecznej liczby projektów inwestycyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych (project pipeline) tak, aby środki te mogły zostać uruchomiane zgodnie z zakładanym harmonogramem,

Szanse	Zagrożenia
	<ul style="list-style-type: none"> • braku efektywnego systemu pożyczkowo-kredytowego dla niektórych kategorii beneficjentów ponoszących koszty finansowania wydatków ujętych w NPR i programach operacyjnych.

Źródło: opracowanie własne (M. G., J. T.) na podstawie: *Narodowy Plan Rozwoju 2004–2006*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2002, s. 37–39. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 stycznia 2003 r. skorygowany zgodnie z decyzją Rady Ministrów z dnia 11 lutego 2003 roku.

Biorąc pod uwagę zaprezentowaną w tabeli 2 analizę SWOT, niezależnie od elementu owej analizy, wszystko zależy od ludzi, realizowane jest dla ludzi i przez ludzi. Dylemat tkwi w jedności teorii z praktyką oraz wydolności systemu edukacji. Jedności tej nie dostrzegamy choćby z uwagi na kryzys szkolnictwa zawodowego, do którego żywo przyczyniły się procesy restrukturyzacji gospodarki. Ucieczka od kosztów w pogoni za zyskiem spowodowała rezygnację przedsiębiorstw z utrzymywania szkół zawodowych – a przecież od wiedzy zawodowej buduje się podstawy gospodarki, w której przysłowiową „solą ziemi” jest merytokracja tak w sferze realnej, jak i regulacji gospodarki. Wykorzystanie kapitału ludzkiego opartego na wiedzy to podstawa wzrostu i rozwoju gospodarczego, a zatem i wyrównywania nierówności gospodarczych. Samo poszukiwanie „strategii pro wzrostowej” wydaje się być iluzoryczne, gdyż koncepcyjnie, od podstaw, związane jest z okresem stagnacji gospodarczej, których wyrazem jest przyrost PKB za rok 2002 (1,1%). Stan ten, choć niezadowolający, nie może jednak oznaczać rezygnacji z planowania w układzie dyspozycyjnym – operacyjnym oraz perspektywicznym – strategicznym.

Diagnoza zawarta w analizie budzi pewne nadzieje, ale i obawy o bezpieczeństwo finansowe społeczeństwa w poszczególnych regionach kraju wchodzących w skład euroregionów (Bałtyk, Beskidy, Bug, Glacensis, Euroregion Karpacki, Niemen, Nysa, Pomerania, Pradziad, Pro Europa Viadrina, Silesia, Sprewa, Śląsk Cieszyński, Tatry)². Niezależnie od przynależności do rodziny europejskiej, realistycznie należałoby oceniać start Polski do Unii przez pryzmat zróżnicowania przestrzennego rozwoju społeczno-gospodarczego. Nie wszystkie regiony kraju mogą korzystać ze współpracy transgranicznej; z kolei przesłanki historyczne skazują tereny, które znajdowały się niegdyś w zaborze rosyjskim na peryferyzację. Jest to też wskazówka co do kierunków wsparcia finansowego ze strony UE. Zgodnie z Narodowym Planem Rozwoju 2004–2006 w województwach: podkarpackim, podlaskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim i lubelskim PKB *per capita* w roku 1999 mieścił się w przedziale

² *Euroregiony*, Materiały Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa 2003, s. 3–4.

27–30% przeciętnej w UE. Był zatem niższy od poziomu PKB na mieszkańca zanotowanego w najbiedniejszych regionach Grecji, Hiszpanii, Portugalii w chwili ich przystępowania do Unii Europejskiej³.

POSZUKIWANIE STRATEGII OGRANICZANIA NIERÓWNOŚCI A ROZWÓJ ZASOBÓW LUDZKICH

Wyrównywaniu szans służy między innymi pomoc publiczna dla sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw (MŚP). Pomoc ta, choć sprzeczna z zasadami konkurencyjności⁴, ma charakter zinstytucjonalizowany i realizowana jest przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP); do roku 2001 Fundację Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw.

Formy pomocy MŚP wynikają z przepisów prawa budżetowego i mają charakter wartościowy (tzw. „pomoc minimalna” w ciągu trzech lat do 100 000 euro), przedmiotowy (np. likwidacja szkód powstałych w wyniku klęsk żywiołowych, promowanie oświaty, nauki, ochrona dziedzictwa kulturowego, promocja polityki regionalnej) oraz podmiotowy (krajowi przedsiębiorcy realizujący zadania gospodarcze podejmowane w interesie Europy, sektory uznane za wrażliwe)⁵.

Biorąc pod uwagę źródła unijne, na finansowanie działalności innowacyjnej oraz przedsięwzięć inwestycyjnych MŚP mogą korzystać z funduszy PHARE, przy czym mowa tu o programach ogólnokrajowych oraz regionalnych realizowanych w niektórych województwach uznanych za najbardziej wymagające wsparcia. Fundusz Dotacji Inwestycyjnych w ramach programu PHARE 2000 Spójność Społeczna i Gospodarcza do połowy roku 2003 funkcjonował w województwach: podlaskim, warmińsko-mazurskim, lubelskim, podkarpackim oraz śląskim⁶. W drugiej połowie bieżącego roku ma objąć pozostałe województwa.

Celom wyrównywania szans rozwoju i likwidacji nierówności służy również pomoc finansowa z programu SAPARD – program Unii Europejskiej dla refinansowania działań związanych z rozwojem rolnictwa i obszarów wiejskich, wdrażany przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Wzmocnieniu potencjału społecznego służy program Leonardo da Vinci (2000–2006)

³ *Narodowy Plan Rozwoju 2004–2006*, wersja robocza, Warszawa 2002, s. 23.

⁴ Zob. Ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców.

⁵ A. Tokaj-Krzewska (red.), *Fundusze Unii Europejskiej i inne źródła finansowania rozwoju przedsiębiorstw*, FORUM, Warszawa 2003, rozdz. 2/1.2, s. 1.

⁶ Tamże, rozdz. 2/2.5, s. 1 i nast.

przeznaczony dla szkół zawodowych, uczelni, przedsiębiorstw, władz publicznych. Słowem, wszystkich podmiotów zaangażowanych w rozwój kształcenia i szkolenia zawodowego.

Na szczególną uwagę w kontekście tematyki przyjętej w referacie zasługują dwa programy o wymiarze perspektywicznym. Są to: Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich (SPO RZL); Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPO RR). Zasadnicze priorytety SPO RZL obejmują: po pierwsze – aktywną politykę rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej; po drugie – rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy. Również dwa zasadnicze priorytety obejmuje ZPO RR: rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej konkurencyjności regionów, wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich. Trzeci priorytet w tym programie – rozwój lokalny ograniczono do wybranych obszarów⁷.

Genetycznie program RZL związany jest ze *Strategią Polityki Społecznej 2002–2005. Praca i zabezpieczenie społeczne* – dokumentem programowym powstałym w oparciu o przyjęte przez Radę Ministrów opracowania o charakterze strategicznym⁸:

- Strategia gospodarcza rządu SLD–UP–PSL. Przedsiębiorczość – Rozwój – Praca, przyjęta przez Radę Ministrów 29 stycznia 2002 r.
- Narodowa Strategia Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich 2000–2006, przyjęta przez Radę Ministrów 4 stycznia 2000 r.
- Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa w Unii Europejskiej, przyjęty przez Radę Ministrów 12 czerwca 2001 r.
- Wstępny projekt Narodowego Planu Rozwoju (NPR), przyjęty w styczniu 2002 r. oraz Wspólna Ocena Założeń Polskiej Polityki Zatrudnienia.

Aktualnie można uznać za „obowiązujący” cytowany już NPR 2004–2006, przyjęty przez Radę Ministrów 14 stycznia 2003 roku. Poza wymienionymi wyżej dokumentami plan ten jest zgodny z postanowieniami art. 12 rozporządzenia 1260/99/WE dotyczącego funduszy strukturalnych.

Zasadą jest, iż programy operacyjne, które obejmuje NPR, nie są finansowane tylko z funduszy Unii. Nie można ich traktować jako substytut krajowych funduszy publicznych. Niezależnie od tytułu budżetowego, czy potrzeb programu strona polska musi posiadać tzw. udział własny.

Na program RZL w latach 2004–2006 przewiduje się wydać 1782,2 mln euro, w tym wkład krajowy wyniesie 458,4 mln euro. Środki te będą kierowane

⁷ Tamże, rozdz. 2/6.3, s.1 i nast.

⁸ *Strategia polityki społecznej 2002–2005. Praca i zabezpieczenie społeczne*, Projekt, MPiPS, Warszawa 2002, s. 2; Zdaniem autorów referatu, dyskusyjną kwestią jest posługiwanie się pojęciem „strategia” kojarzonym raczej z dłuższym 15–20-letnim horyzontem czasowym.

głównie na wsparcie⁹: bezrobotnych, osób zagrożonych bezrobociem oraz pracujących zainteresowanych podwyższaniem kwalifikacji, absolwentów szkół, osób, które chcą rozpocząć działalność gospodarczą, kobiet, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób niepełnosprawnych. Poza tym wymienione fundusze wesprą beneficjentów pomocy społecznej¹⁰. Poza wsparciem aktywności osób już potrzebujących, podstawą rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy jest budowa Gospodarki Opartej na Wiedzy¹¹.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego finansowany będzie z kilku funduszy: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF), Europejskiego Funduszu Społecznego (ESF), Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EAGGF). Łącznie na ZPORR w latach 2004–2006 przewiduje się wydatkować kwotę 4385,2 mln euro, w tym: z funduszy strukturalnych – 2869,5 mln euro; ze środków publicznych 1127 mln euro; ze środków prywatnych 388,7 mln euro.

Biorąc pod uwagę inne programy operacyjne: SPO Wzrost konkurencyjności gospodarki, SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich, SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb, SPO Transport–Gospodarka morska oraz PO Pomoc techniczna obserwuje się największy udział w wydatkach na RZL i ZPORR – łącznie 56,9% całości środków z zasobów funduszy strukturalnych. Jest to istotne, gdyż środki te z czasem, po inwestycji w kapitał ludzki powinny się zwrócić, jak to miało miejsce w latach dziewięćdziesiątych w Irlandii. Z zastrzeżeniem wszakże, że nie zostaną zaprzepaszczone przez machinę urzędniczą, jak to już miało miejsce w latach minionych. Zdynamizowanie potencjału społecznego powinno przynieść efekt w postaci wzrostu aktywności zawodowej, redukcji bezrobocia, zmniejszenia obciążeń finansów publicznych, tym samym poprawy finansowego bezpieczeństwa ekonomicznego społeczeństwa. W kontekście tematyki przyjętej na konferencji realizacja wymienionych planów i programów służyć powinna wyrównywaniu nierówności pomiędzy regionami w kraju. Sprzyjać temu powinna atmosfera spokoju społecznego i stabilności finansów publicznych.

⁹ *Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004–2006. Podstawowe informacje*, Departament Koordynacji i Monitorowania Pomocy Zagranicznej, Warszawa 2002, s. 4.

¹⁰ Tamże.

¹¹ Ekspertyzę: *Stan, diagnoza i wnioski Polski w dziedzinie Gospodarki Opartej na Wiedzy*, na zlecenie Ministerstwa Gospodarki – Departament Strategii Gospodarczej, w roku 2002 opracowali pracownicy Instytutu dla Zarządzania Wiedzą w Krakowie.

LITERATURA

- Euroregiony*, Materiały UKIE, Warszawa 2003.
Mały Rocznik Statystyczny, GUS, Warszawa 2000.
Mały Rocznik Statystyczny, GUS, Warszawa 2001.
Mały Rocznik Statystyczny, GUS, Warszawa 2002.
Narodowy Plan Rozwoju 2004–2006, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2002.
Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004–2006. Podstawowe informacje, Departament Koordynacji i Monitorowania Pomocy Zagranicznej, Warszawa 2002.
Tokaj-Krzewska A. (red.), *Fundusze Unii Europejskiej i inne źródła finansowania rozwoju przedsiębiorstw*, FORUM, Warszawa 2003.
Ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców.

The Strategy of Human Resources Development and Regional Financial Security

Summary

The article presents the threats resulting from the gap between economic security expectations and public finances capacity during the process of integration. The article aims at defining the security in market economy environment. Basing on SWOT method the analysis of the Polish economy advantages has been done. The authors of the article see the chances to upgrade economic and social conditions of particular regions in successful and consequent realization of EU support programmes like SAPARD or Leonardo da Vinci. They pay particular attention to the possibility of support by the public aid for Small and Medium Companies and implementation of Operational Sector Programme of *Human Resources Development* together with Integrated Operational Programme of *Regional Development*. They also show the financial resources to run these programmes connected with *The Social Strategy Policy (2002–2005) Labour and Social Security*.